

דפי עיון

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:
אורה - זו תורה.

וכך הוא אומר:

"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

במפרשים

י"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858 ד.נ.שדה-גת * טל': 08-8616173 * פקס: 08-8616174

שנת תשע"ז

פרשת פנחס

א. תוספת ברכה .

פרק כה', פסוק י"ז:

צרור את המדינים (כ"ה י"ז)

פירש"י, צרור לשון הוה, עליכם לאייב (לשנוא) אותם, ונראה בכונתו, משום דאי לענין צוי לצאת עתה למלחמה עליהם, הי' צריך לומר בלשון צוי מכוון לזה, צרור, בשו"א הצדי"ק, כמו פקוד, ספור, נטה, וכדומה, אבל צרור, בקמ"ץ הצדי"ק, הוא לשון הוה, כלומר תמיד, לזכור תמיד את החובה לצרור אותם, והוא על דרך הלשון בפרשה יתרו זכור את יום השבת, ואמרו על זה במכילתא, זכור — תנו לב לזכור תמיד את יום השבת, שאם נודמן לך בימות החול חפץ יפה תהא מזמינו לשבת (עיין ביצה ט"ו א'), ומדייק זה מדכתיב זכור, בקמ"ץ הזי"ן, (ולא בשו"א) שהוא מקור, והוא תמדי, באין סוף, והוא כמו הוה תמיד, ומעין הלשונות אכול ושחה (ישעיה. כ"ב י"ג) הלוך ובכה (ירמיה ב' ד'), ועוד.

אלא

1. מה בדיוק הקושי?
2. מהי תוספת פרשנו ומה הרציון בכך?
3. מה הדומאות המופאות על ידו מסייעות לו?

* * *

ב. חזקוני .

פרק כו' פסוקים א'-ד':

כו (א) ויהי אחרי המגפה, כשכלו מתי מדבר, יש כאן פרשה אף על פי שהיא באמצע הפסוק ע"י שכאן נפסקה גורת מתי מדבר, ומכאן ואילך בא למנות הבנים מבן עשרים שנה ומעלה שנכנסו לארץ.

(ב) שאי את ראש כל עדת בני ישראל, כדי לחלוק להם את הארץ, כדכתיב: לאלה תחלק הארץ¹⁰ וגו', לרב תרבו נחלתו¹¹, והם יכנסו לארץ.

(ג) וידבר משה ואלעזר הכהן אותם, את דברי הקדוש ברוך הוא שאמר למנות את ישראל. ד"א "אותם", עמם, דוגמא: וזכרתי את בריתי אותך בימי נעוריך¹².

(ד) כאשר צוה ה' את משה ובני ישראל היוצאים מארץ מצרים, שיהיו נמנין מבן עשרים שנה ומעלה, כמו כן נמנו מבן עשרים שנה ומעלה¹³.

אלא

1. על איזה קושי אפשרי מנסה פרשנו להשיב בדבריו על פסוק א'?
2. על איזה קושי צונה פרשנו בפירו את פסוק ב'?
3. למה חשוב לו להדגיש כי המקד הוא לפי בקורת הקב"ה?
4. מה מחדש פרשנו בפירו לפסוק ד'?

* * *

ג. הכתב והקבלה. פרק כו' פסוקים ג'-ד':

(כו, ג-ד) וידבר משה ואלעזר הכהן אותם וכו' לאמר. מבין עשרים שנה. פירוש העביר אותם לפניו זה אחר זה שיאמרו ויגידו כל פרטיהם אשר הם בני עשרים (ליעס זיא פאָרפיהרען אנצווייטען פאן צוואנציג יאהר). "וידבר" מן "ידבר עמים תחתינו" (תהלים מז, ד) שפירושו ענין הנהגה. "ורעו כבשים פְּדָבְרָם" (ישעיה ה, יז) רוצה לומר כמנהגם, על דרך "דבר יום ביומו" (שמות ה, יג). ושם "דבורה" לשרץ העוף (ביענע) גם כן על שם הנהגה, והיא המולכת והמנהגת כל עדת הדבורים והכל נמשכים אחריה. ובכתובות (יד, א) מנהיג העם נקרא "מדברנא דאומתיה". ובדניאל (ג, ח) נקראו המנהיגים "הדְּבָרְיָא".

שאלות

1. מה קושי מוצא פרשניו המביאו לפירוש כפי שפירש?
2. מה אם כן פירושו כאן לצומת הפירוש המקובל?
3. כמה הדבורה מסייגת לו?

* * *

ד. קדושת לוי.

פרק כו' פסוקים לג', כז', ב':

ויקרב משה את משפטן לפני ה' (כו, ה). הכלל, זה הוא התענוג של האב כשמנחיל את בנו. וזה הבחינה התעורר משה בה', שאנחנו נקראים בניו לה' (דברים יד, א), והתעורר משה זה הבחינה שהשם יתברך ינחיל אותנו כל הטובות. וזהו ויקרב משה את משפטן, היינו משפט נחלה, לפני ה', זה הבחינה התעורר משה בה' י:

וצלפחד בן חפר לא היו לו בנים כי אם בנות (כו, לג). כי העיקר העבודה בדחילו ורחימו זהו אהבה ויראה (זוה"ק ח"ג קכג, ב), וכשעובד ה' מאהבה אזי הוא בבחינת תענוג, אבל כשעובד ביראה אזי אינו כל כך, רק בבחינת בושח. וזהו וצלפחד שהוא צל פחד, 'בן חפר' לשון וחרפה הלבנה' (ישעיה כד, כג), 'לא היו לו כלל כי אם בנות' (חסר) יא:

שאלות

1. מה מביא את פרשניו לפאר כפי שביאר הקטע הראשון?
2. מצטט מה הוא רוצה לומר לניו בלאת?
3. איך פרשניו מביין את הקטע השני ומה פירושו כאן?

* * *

על-עלית התמיד ונסכה. גם קרבן התמיד על מנחתו ועל נסכו קרב ביום השבת (ראה פי' לעיל ט, ב). ולא עוד, אלא קרבן השבת רק נוסף לקרבן התמיד: "על עולת התמיד ונסכה — מגיד שאין מקריבים מוספים אלא בינתיים" (ספרי); "התמידין קודמין למוספין" (ובחים פט, ע"א). קרבן התמיד הוא ביטוי תמידי של האומה השואפת בלא הרף לעלות לפיסגת ייעודה, ומשום כך הוא פותח ומסיים בכל יום את עבודת הקרבנות במקדש; ואילו שאר כל הקרבנות — ובכללם גם עולת השבת — קרבים בין שני התמידים, וכל עצמם לא באו אלא לפרסם אותה שאיפת עלייה של הכלל, וכבר ביארנו דבר זה בפ"י ויקרא עמ' ק.

ה. רש"י הירש.
פרק כח' פסוק י':

הקרבנות האלה: תדעת החטאת, התחושה המדכאת של ירידה מוסרית ונטייה לחטא, איננה המטבע הנורמלי של ייעוד החיים של ישראל. אולם המועדים הם ימים מיוחדים שנקבעו על ידי ה' ועל ידי האומה כאחד. בימים אלה — ומבחינה זו גם ראש חודש הוא "מועד" (עי' שבועות י ע"א) — תיוועד האומה אל ה', ובלכתה לקראת אלוהיה הרי היא מבטאת בקרבנה את ייעודה האידיאלי; ובזכרה את השלמות האידיאלית הזאת הרי היא חשה צורך להביא גם חטאת, שהרי החטאת מבטאת את הפער שבין המציאות לבין אותה פיסגה אידיאלית. כנגד זה מוסף השבת הוא רק השלמה לקרבן התמיד, כי התמיד מבטא את הכניעה לה' הנובעת מן התודעה הלאומית, ומוסף השבת רק מוסיף על כך את הכניעה לה' הנובעת מתודעת האדם כנברא, ומבין שתי אלה נוצרת רוח ההתמסרות השואפת לעלייה מתמדת. רוח זו תמלא אותנו בכל נשימה של חיינו, ולפיכך יש להרחיק את החטאת ממוסף השבת. כדרך שיש להרחיק אותה מהתמיד עצמו.

מוסד השבת קדם לאומה, וגם מבחינת הרעיון הוא קדם לבחירתה ולייעודה, עד שניתן לומר שהגשמת מוסד השבת היא העילה והתכלית של בחירת ישראל. ואף על פי כן התמסרות האומה לייעודה היא הנושאת את השבת והשבת היא רק חלק עיקרי של ייעוד ישראל. משום כך גם ב"עלת שבת בשבתו" נאמר: "על-עלת התמיד ונסכה". על ידי כך נתעלם כאן, כביכול, דין הקדימה של השבת, ולפיכך אפשר שהכתוב ביקש לחזור ולהבליט את עצמאות השבת ביחס לשאר כל המצוות; ומשום כך הזכיר כאן את השבת בלשון זכר, אף על פי שהיא באה בדרך כלל בלשון נקיבה: "עלת שבת בשבתו", ולא בשבתה".

מוסף של שבת כולל רק עולה, ובניגוד לשאר כל המוספים אין מביאים עמו חטאת. אם נזכור את מה שאמרנו (פי' ויקרא עמ' סט ואילך) על מושג החטאת ועל יחסו לעולה, הרי חסרון החטאת במוסף של שבת מתבאר בנקל. שהרי כך למדנו מן ההלכות שנאמרו בשני סוגי

אלף:

1. קרבן השבת נוסף על קרבן התמיד, למה ומה זה בא ללמדנו?
2. בצטט מהו לכו זה קרבן מוסף?
3. מה המיוחד בשבת?
4. למה ומה קדמה השבת לאומה?
5. למה קרבן השבת ה'ינו רק עולה ולא חטאת?
6. מה מטאת החטאת בדרך כלל?
7. מהו הרציון הכללי שפרשנו רוצה ללמדנו בכל זה?

* * *

1. אור החיים . פרק ל' פסוק א':

א) ככל אשר וגו' את משה. ולא הספיק לומר אותו ומוכן שעל משה הוא אומר, להעירך שהוא מאמר בפני עצמו שהם דברי התורה שמעידה ואומרת שהמאמר ממנו אליהם היה ככל אשר צוה ה' את משה, מה שלא היה נשמע אם היה אומר אותו שאז היה נשמע שהוא גמר מאמר ויאמר משה וגו' ככל אשר צוה ה' אותו, ועדין אני אומר שהוא חשב בן, ומי יאמר שלא טעה בדבריו ולא שנה בהסתם הדעת:

אלף:

1. קרא שוב את הפסוק ותנסה להבין לכו הפסוק.
2. מה הפציה שפרשנו מוכא כאן?
3. מה מצנהו?
4. מהו הוא רוצה להציג לנו?